

20. Протокол №64, протоколи реєстрації і голосування шістьдесят четвертого засідання десятої сесії Верховного Совету Республіки Беларусь дванадцатого созыва от 19 января 1993 г. // НА РБ. – Ф. 968. – Оп. 1. – Д. 3153. – 289 л.
21. Протокол №70, протоколи реєстрації і голосування семидесятого засідання десятої сесії Верховного Совету Республіки Беларусь дванадцатого созыва от 25 января 1993 г. // НА РБ. – Ф. 968. – Оп. 1. – Д. 3159. – 264 л.
22. Протокол №1, протоколи реєстрації і голосування, стенограмма, бюллетень №1 первого засідання десятої сесії Верховного Совету Республіки Беларусь дванадцатого созыва от 20 октября 1992 г. // НА РБ. – Ф. 968. – Оп. 1. – Д. 3089. – 281 л.
23. Протокол №70, протоколи реєстрації і голосування, стенограмма, бюллетень №70 семидесятого засідання третьей сесії Верховного Совету БССР дванадцатого созыва от 22 февраля 1991 г. // НА РБ. – Ф. 968. – Оп. 1. – Д. 2917. – 259 л.
24. Курьянович, А.В. Попытка референдума в Республике Беларусь в 1992 г. / А.В. Курьянович // Актуальні проблеми юридичної науки: Збірник тез міжнародної наукової конференції «Десяті осінні юридичні читання», м. Хмельницький, 18–19 листопада 2011 року. – Частина друга. – Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2011. – С. 146-148.
25. Протокол №31, протоколи реєстрації і голосування, стенограмма, бюллетень №31 тридцять первого засідання дев'ятої сесії Верховного Совету БССР дванадцатого созыва от 14 апреля 1992 г. // НА РБ. – Ф. 968. – Оп. 1. – Д. 3073. – 230 л.
26. Божанов, В.А. История одного парламентского расследования / В.А. Божанов // Парламентаризм в Беларуси. Опыт становления и развития / Под ред. В.А. Божанова. – Минск: Республиканский институт высшей школы, 2004. – С. 112-130.
27. Курьянович, А.В. Временная комиссия Верховного Совету Республіки Беларусь XII созыва по изучению деятельности коммерческих структур, действующих при республиканских и местных органах власти и управления: формирование и особенности деятельности (1993-1994) / А. В. Курьянович // Парламентаризм: сущность, модели, перспективы в Республике Беларусь: материалы Республиканской научно-практической конференции, г. Минск, 31 мая 2012 г. / Международный университет «МИТСО»; под ред. А.В. Курьяновича. – Минск, 2012. – С. 100-124.
28. Протокол №37, протоколи реєстрації і голосування, стенограмма, бюллетень №37 тридцять седьмого засідання первой сесії Верховного Совету БССР дванадцатого созыва от 20 июня 1990 г. // НА РБ. – Ф. 968. – Оп. 1. – Д. 2772. – 275 л.
29. Протокол №64, протоколи реєстрації і голосування шістьдесят четвертого засідання десятої сесії Верховного Совету Республіки Беларусь дванадцатого созыва от 19 января 1993 г. // НА РБ. – Ф. 968. – Оп. 1. – Д. 3153. – 289 л.
30. Шчарбак, А. Аб чым пішуць народнаму дэпутату? / А. Шчарбак // Ударны фронт. – 1990. – 6 снежня. – С. 2.

**Курьянович А.В. Особливості депутатської діяльності О. Г. Лукашенка у Верховній Раді
Беларусі XII скликання (1990-1994)**

У статті на основі оригінальних архівних джерел розглядаються особливості депутатської діяльності чинного Президента Республіки Беларусь О. Г. Лукашенка. Увага акцентується на манері поведінки депутата у Верховній Раді, світогляді О. Г. Лукашенка, його ставленні до політики, влади, економіки та ін.

Ключові слова: вибори, депутат, парламент, дебати, дискусія.

**Kuryanovich A. V. Features of deputy activity of A. Lukashenko in the Supreme Council of Belarus of
the XII convocation(1990-1994)**

In article on the basis of original archival sources features of deputy activity of the incumbent president of Republic of Belarus A.G.Lukashenko are considered. The attention is accented on a manner of behavior of the deputy in the Supreme Council, A.G.Lukashenko's outlook, his relations to policy, the power, economy, etc.

Keywords: elections, deputy, parliament, debate, discussion, compromise.

УДК 94-327

Л. С. Матлай

АНА ПАЛАСІО – ГЛАВА ІСПАНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ (2002–2004 рр.)

Стаття присвячена дослідженню діяльності Ани Паласіо, яка стала першою жінкою - міністром закордонних справ Іспанії. Акцентовано увагу на сильних та слабких рисах особистості очільниці дипломатичного відомства.

Ключові слова: міністр закордонних справ, дипломатична діяльність, двосторонні зустрічі, переговори, політик європейського рівня.

Світові та вітчизняні історики, фахівці з міжнародних відносин зауважують, що у зовнішньополітичній сфері прослідковується тенденція до фемінізації дипломатії, тобто, системного залучення жінок до роботи в дипломатичних службах різних держав. Тільки за останні роки ХХІ століття чимало представниць слабкої статі очолили міністерства закордонних справ. Першими в дипломатичній історії своїх країн жінками-главами зовнішньополітичних відомств стали:Маргарет Бекетт (Великобританія), Теодора Бакоянніс (Греція), Кінга Гьонц (Угорщина), Колінда Грабар-Кітарович (Хорватія), Лейла де Каулз (Парагвай). В історію іберійської дипломатії увійшла і Ана Паласіо дель Вальє-Лерсунді, яка керувала МЗС Іспанії в урядовому кабінеті Хосе Аснара з 9 липня 2002 року до 16 квітня 2004 року.

Ана Ісабель Паласіо народилася у липні 1948 року в аристократичній багатодітній родині маркіза Луїса Марео де Паласіо-і-де-Паласіо та Луїси дель Вальє Лерсунді. У 1971 році закінчила Мадридський університет Комплутенсе. Спеціалізувалася в галузі міжнародного та європейського права, арбітражу і посередництва. У 1981 році отримала звання професора на факультеті політичних наук Мадридського університету Комплутенсе. У 1986 році відкрила власну адвокатську контору в столиці. Стала одним із найвідоміших адвокатів Іспанії. Додамо, що Паласіо завжди прихильно ставилася до політики Хосе Аснара і саме він умовив її представляти Народну партію Іспанії на виборах до Європарламенту, незважаючи на те, що остання досить стримано відносилася до політичних партій. У 1994 році її вибрали в Європарламент. Кар'єра Ани Паласіо, як європейського політика, стрімко пішла вгору. Жінку обирають віце-президентом Європарламенту та головою Комітету з правових питань. У 1999 році її переобирають до європейського законодавчого органу. Виступи Паласіо в парламенті вирізнялися чітким викладом думок, логічністю та правовою обґрунтованістю. Вона оволоділа декількома іноземними мовами, що стало подальшим трампліном у кар'єрі. Крім того, Паласіо прославилася своєю красномовністю та наполегливістю, незрівнянним вмінням переконувати.

Прем'єр-міністр Іспанії Хосе Аснар, не вагаючись, запропонував кандидатуру Паласіо представляти інтереси іспанського уряду в Конвенції про майбутнє Європи. Ця структура розпочала свою роботу у лютому 2002 року і розробляла реформу інститутів ЄС. Представниця Іспанії стала одним із 12 членів президії Конвенції, якою керував відомий французький політик Валері Жискар д'Естен.

У грудні 2000 року у Ани Паласіо виявили злоякісну пухлину. Тренер з релаксаційної терапії згадує її величезну жагу до життя та бажання подолати тяжку недугу, називаючи останню жінкою "атомної енергії", сила якої вирує зсередини [1]. Внаслідок курсу хіміотерапії Паласіо втратила волосся, але не залишала роботи. Вона відмовилася від перуки і з'являлася на засіданнях європарламенту безволоса, не соромлячись увімкнених камер.

Як член Європейської конвенції (2001-2002) і глава іспанської делегації на Міжурядовій конференції (2002-2004), вона була на передньому краї дебатів про майбутнє ЄС, брала участь в розробці європейських договорів. У пресі того часу наголошувалося, що Ана Паласіо, як політик, створила собі репутацію людини, глибоко зануреної в трудомістке законодавче середовище, відповідальної за європейську інтеграцію і її невтомна рука відчутна майже в кожній частині законодавства ЄС [2].

Загальнотеоретична основа дослідження базується на класифікації джерел: виступах Ани Паласіо в Генеральних кортесах, МЗС Іспанії, на міжнародних конференціях та симпозиумах; промовах в європарламенті; заявах для преси; публікаціях у друкованих ЗМІ.

На пост глави дипломатичного відомства Іспанії Ану Паласіо було призначено 9 липня, а вже 11 липня 2002 року марокканські солдати висадилися на безлюдному острові Перехіль, який у відповідності із взаємною домовленістю Іспанії та Марокко мав залишатися демілітаризованим і незаселеним, оскільки щодо юридичного статусу острова між країнами не досягнуто угоди. Зазначимо, що відносини між країнами різко погіршилися після заборони Марокко іспанським рибалкам вести промисловий вилов риби в прибережній смузі у квітні 2001 року. Крім того, Рабат був невдоволений позицією Іспанії відносно Західної Сахари, нелегальної міграції, сільськогосподарського експорту, проведення нафторозвідки у водах, розташованих між Канарськими островами і марокканським узбережжям. Тоді ж, без оголошення причин, Рабат відкликав свого посла з Мадриду. В односторонньому порядку марокканці порушили існуючий статус-кво території, заявивши вимоги суверенітету над островом, не попередивши іншу сторону про можливу висадку. Іспанія назвала військову окупацію острова недружнім актом, який не відповідає двосторонньому Договору про дружбу та співпрацю (названий документ з 1991 року регулював відносини між обома країнами). Варто наголосити, що Ана Паласіо, на початку своєї діяльності глави зовнішньополітичного відомства, всіляко намагалася виступати в ролі миротворця. Міністр напередодні іспанської військової операції мала довгу телефонну розмову з Мухамедом Бенаїссою, своїм марокканським колегою і, фактично, прислала пильність останнього мирними розмовами. 17 липня іспанці силою витіснили марокканців зі спірної території. Перша закордонна поїздка в якості міністра відбулася 22 липня 2002 року – Ана Паласіо прибула до Рабату, де провела напружену зустріч з Мухамедом Бенаїссою. Міністра закордонних справ Іспанії прийняли холодно. Глава зовнішньополітичного відомства Марокко не міг змиритися з фактом, що доводиться спілкуватися на рівних із жінкою. До честі Паласіо, вона вела себе гідно і мужньо. Покладені на неї функції щодо відновлення миру, іспанський міністр виконала із спокійною гідністю, толерантністю і наполегливістю. Перемовини відбувалися за посередництва США. В офіційній заяві після закінчення переговорів, сторони схвалили погодження про поновлення та підтримку на острові Перехіль положення, яке існувало до липня 2002 року, тобто острів залишать обидві сторони конфлікту [3]. Згодом, виступаючи перед національним парламентом, Ана Паласіо дала аналіз подіям на острові Перехіль, констатувавши, що до проведення іспанської військової операції були задіяні всі засоби мирного переконання, важелі економічного та політичного тиску на Рабат. Міністр запропонувала розглядати операцію своїх військових як самозахист [4; 5]. Паласіо постійно підтримувала телефонний зв'язок з держсекретарем США Коліном Пауелом, який виступив як гарант-посередник під час переговорів з королем Марокко Мухамедом VI.

11 грудня 2002 року відбулися перші після конфлікту на острові Перехіль перемовини глав МЗС Іспанії та Марокко. Вони проходили важко – сторонам не вдалося домовитися про поновлення дипломатичних відносин у повному обсязі. Міністри вирішили продовжити переговори в наступному році. По закінченні зустрічей високопосадовці виступили із заявою, в якій продемонстрували готовність надати позитивний характер взаємовідносинам, орієнтуючись на майбутнє і базуючись на глибокому та відкритому діалозі.

Новий візит Ани Паласіо до Рабату проходив в іншій обстановці. Вона мала аудієнцію з королем, зустрілася з прем'єр-міністром Дрісом Йету, снідала з Мохамедом Бенаїссом і обідала в останнього вдома. Іспанський міністр заслужила повагу офіційних представників сусідньої мусульманської держави своєю рішучістю, вмінням вести переговори, наполегливістю у досягненні зовнішньополітичних завдань.

Лише наприкінці січня 2003 року король Марокко Мухамед VI вирішив повернути в Мадрид свого посла Абдессалама Барака. До речі, повідомлення про це рішення з'явилося у пресі після зустрічі монарха в палаці в Агадирі з міністром Аною Паласіо. Покращанню відносин між сусідами сприяло також рішення Марокко дозволити (як виключення) рибальство у марокканських водах постраждалим в результаті екологічної катастрофи рибалкам Галісії.

Варто наголосити, що до кінця 20 століття в Іспанії було визначено і конкретизовано принципи та пріоритети зовнішньої політики на основі консенсусу між політичними партіями Королівства. Європейське співтовариство стало якорем і проекцією основних зовнішніх дій. Ця чітка прихильність до європейської інтеграції спиралася на розуміння, що активна роль Іспанії в ЄС буде кращим способом захисту національних інтересів, зміцнення зовнішньої політики і ролі держави в світі, забезпечення мінімальної автономії в трансатлантичних відносинах та у відносинах з країнами Латинської Америки, Середземномор'я та Північної Африки. Втім, інша зовнішньополітична модель була вироблена у 2002-2004 роках без погодження в Генеральних Кортесах з основними політичними силами. Визначальним вектором зовнішньої політики став атлантичний, пріоритет надавався двостороннім відносинам з США та беззаперечній підтримці політики адміністрації Джорджа Буша (молодшого). Оскільки світовий порядок зазнав істотних змін після терористичних атак 11 вересня 2001 року "...уряд Аснара розриває зовнішньополітичний консенсус в результаті нових викликів безпеці" [6, с.73]. Іспанці усвідомлювали свою роль середньої держави, яка йшла у форватері Німеччини, Франції та Великобританії. Саме тому, на думку іспанського професора Селестіно дель Ареналя, уряд зосередився на поглибленні зв'язків з США.

Такий зовнішньополітичний курс призвів до того, що Іспанія стала одним із найактивніших членів антиіракської коаліції у 2003 році, беззастережно підтримуючи адміністрацію Вашингтона. Саме тому, світ був здивований, коли Ана Паласіо виступила із сенсаційною заявою про можливість відкликання проекту другої резолюції РБ ООН, яка передбачала застосування військової сили для розв'язання іракської проблеми [7]. Проти цієї резолюції категорично виступала Франція. Паласіо зустрічалася в Парижі з міністром закордонних справ Франції Домініком де Вільпеном і перемовини з останнім призвели до такого рішення. До речі, візит Паласіо в Париж був перенесений через технічну несправність літака, хоча іспанські аналітики оцінили цей епізод як призначений продемонструвати невдоволення Іспанії позицією Франції, оскільки авіарейсів на Париж було достатньо. Керівник іспанської дипломатії стверджувала, що уряд Іспанії докладає всіх зусиль щодо вирішення іракського питання дипломатичними методами, зосередившись на прийнятті другої резолюції ООН. Разом з тим міністр була впевнена, що погроза використання сили – єдиний спосіб примусити Саддама Хусейна піти на відмову від зброї масового ураження і припинити надавати підтримку міжнародному тероризму. 7 березня 2003 року на засіданні РБ ООН Ана Паласіо сказала: "Це засідання може мати важливі наслідки для світової безпеки. Я чекала лише на одну фразу у відповіді інспекторів: "Ірак зробив все можливе, щоб виконати вимоги інспекторів". Ця фраза не прозвучала. Головна ціль обговорення – прийняти конкретне рішення. В Іраку була зброя масового знищення, тому що країною керував Саддам Хусейн...РБ повинна ясно дати зрозуміти, що Ірак зобов'язаний повністю звільнитися від зброї масового знищення" [8]. США, Великобританія та Іспанія все ж відкликали свою другу резолюцію по Іраку. Союзники пішли на цей крок через Францію, яка обіцяла заветувати документ. Втім, це не завадило США 20 березня 2003 року нанести перший ракетно-бомбовий удар по Іраку та розпочати інші військові дії.

До і після війни в Іраку, Ана Паласіо здійснила не один десяток дипломатичних візитів у Вашингтон, Париж, Тегеран, Каїр, Дамаск. 5 квітня 2003 року міністр закордонних справ перебувала у Тегерані, де пояснила причини співпраці Іспанії з США та Великобританією у війні з Іраком всупереч волі свого народу. Вона підкреслила: "...уряди іноді приймають рішення, які не співпадають з громадською думкою... Керівництво держави вирішує у відповідності з міжнародними договорами, які були укладені з іншими державами" [9]. Сторони розглянули питання співпраці Ірану з ЄС, проблеми прав людини та іранських біженців, а також двосторонні відносини. Уряд Іспанії виділив понад 20 мільйонів євро чотирьом країнам, які є сусідами Іраку для організації прийому іракських біженців.

Слід згадати, що у листопаді 2002 року світові інформаційні агенства повідомили про підписання іспанськими компаніями контрактів на розробку нафтових та газових родовищ в Ірані на суму в 1,3 мільярда доларів. Такі повідомлення з'явилися по закінченні першого після революції 1979 року офіційного візиту в Іранію президента Ісламської Республіки Іран Мохамеда Хатамі. Варто додати, що в пресі багато писалося про те, як консервативні кола Ірану виступали проти візиту в Іспанію свого президента, мотивуючи тим, що європейський дипломатичний етикет вимагає подачі вина на офіційних заходах, а статус Хатамі (як священнослужителя) не дозволяє президенту знаходитися за столом, де гостям подають міцне. Урочиста вечеря, яку давали король Хуан Карлос та королева Софія, була відмінена. Її замінили коктейлем. Іспанці зробили все можливе, щоб дотриматися дипломатичного етикету і виконати побажання гостей. В політичних та дипломатичних колах Іспанії розраховували на поновлення торгівельного балансу, збільшення інвестицій в іранську економіку. Світова преса рясніла також повідомленнями про те, що іранська делегація висунула умову присутності жінок на дипломатичних прийомах та зустрічах з прикритими головами. Зрештою, іспанські дипломати спростували цю інформацію, але підтвердили, що королева Софія, міністр закордонних справ Ана Паласіо мали утримуватися від рукоштовань, оскільки східна

традиція не дозволяє президенту потискувати руку жінці [10]. Іспанська сторона у питаннях дотримання мусульманських традицій та звичаїв пішла назустріч президенту, якого вважали єдиним політиком, здатним інтегрувати Іран у міжнародну спільноту.

У січні 2004 року Ана Паласіо вкотре відвідала Тегеран, де відбулася її зустріч з президентом Хатамі. Останній подякував главу МЗС Іспанії за співчуття та допомогу постраждалим від землетрусу в Бамі, яку надали народ та уряд іберійської держави. Під час візиту було підкреслено готовність Тегерану поглиблювати та розвивати економічні зв'язки з Мадридом. Іранський високопосадовець загострив увагу на економічних реформах у своїй країні, висловив зацікавленість в іспанських інвестиціях. Крім того, Хатамі підкреслив на невід'ємному праві Ірану володіти мирними атомними технологіями під контролем МАГАТЕ. Дипломатичні кола обох держав добре розуміли суттєві розбіжності в позиціях своїх країн щодо антитерористичної компанії, зброї масового знищення та прав людини і намагалися знайти взаємопорозуміння цих проблем. Міністр закордонних справ Ірану Камаль Харразі наголосив, що його країна має культурні та ісламські цінності і висловив побажання обом державам перестати засуджувати один одного та почати діалог. Його іспанська колега Ана Паласіо заявила, що ЄС стурбований повідомленнями про недотримання прав людини в Ірані і запевнила в можливості знаходження порозуміння з цих питань в діалозі в системі ООН та інших міжнародних організацій. Представниця Іспанії вкотре довела, що жінки-дипломати здатні гідно представляти свою державу та захищати її національні інтереси.

Глава МЗС Іспанії Ана Паласіо втілювала в життя зовнішньополітичний курс правлячої Народної партії. Вона була дипломатичною та толерантною. Вона була безкомпромісною та жорсткою. Вона була вимогливою та авторитарною. У серпні 2003 року мадридська газета "El Mundo" повідомила, що міністр заборонила представнику Іспанії в ООН Іносентію Аріасу робити заяви щодо Іраку. Видання процитувало тексти виступів Аріаса в університетах Ескоріале та Сантандера, де останній заявив про те, що якщо в Іраку не буде знайдено зброю масового знищення, це поставить під сумнів аргументи, на основі яких розпочалася війна [11]. Глава зовнішньополітичного відомства відкликала дипломата з відпустки, наполігши на поверненні Аріаса в Нью-Йорк. Ана Паласіо також дала особисту вказівку покарати іспанського дипломата в Іраку Фернандо Вальдерама за його висловлювання проти війни, які суперечили позиції офіційного Мадриду. Посадовця на вісім місяців було відсторонено від служби та позбавлено грошового забезпечення [12].

Під час іракського конфлікту було вбито іспанського телеоператора Хосе Коусо та його українського колегу Тараса Процюка. Обстріл готелю "Палестина" в Багдаді вчинили американці. Глава зовнішнього відомства Іспанії у відповідь на вимоги громадськості щодо надання пояснень США і притягнення до відповідальності винних у військовому злочині, висловилося в інтерв'ю одній із радіостанцій, що загибель медійника не настільки важлива, щоб через неї осуджувати країну-партнера. Сім'я журналіста обурилася поведінкою міністра, заявивши, що подібні висловлювання неприйнятні для керівника іспанської дипломатії.

Українцям Ана Паласіо відома з іншої сторони. У 2002 році за її особистого сприяння була надана гуманітарна допомога постраждалим внаслідок авіакатастрофи у Львові. Вона цікавилася і намагалася вирішити проблеми закріплення юридичного статусу українських заробітчан в Іспанії.

У 2004-2006 роках Ана Паласіо була членом парламенту Іспанії, де вона очолювала Об'єднаний комітет у справах ЄС. Вона є членом Міжнародної Ради Всесвітнього економічного форуму про майбутнє ЄС та Атлантичної ради США. Крім того, видатна іспанка входить до наглядової ради Гаагського інституту інтернаціоналізації права, який сприяє розвитку інноваційних та міждисциплінарних досліджень з проблем глобалізації та інтернаціоналізації права.

Таким чином, можна стверджувати, що у світовій дипломатичній практиці все виразніше реалізується право жінок на ґендерну рівність у зовнішній політиці. Яскравим прикладом стала діяльність міністра закордонних справ Іспанії Ани Паласіо, яка зуміла забезпечити просування національних інтересів з властивою їй наполегливістю, прагматичністю, здатністю до змін та виваженістю у кризових ситуаціях.

Джерела та література

1. El Mundo. – 14 de julio de 2002.
2. Wall Street Journal . – 01 October 2001.
3. El Pais. – 23 de julio de 2002.
4. Comparecencia de la Ministra de Asuntos Exteriores, Ana Palacio Vallelersundi, ante la comision conjunta de asuntos exteriores y defensa del Congreso, para informar sobre la evolucion de los acontecimientos tras la ocupacion de la isla Perejil el dia 11 de julio // Boletín Oficial de las Cortes Generales. – №543. – 17.07.2002. – P.551-554.
5. Comparecencia de la Ministra de Asuntos Exteriores, Ana Palacio Vallelersundi, ante la comision conjunta de asuntos exteriores del Congreso, para informar sobre las conversaciones mantenidas con el ministro de Asuntos Exteriores de Marruecos y las relaciones hispano marroquies // Boletín Oficial de las Cortes Generales, №544. – 24.07.2002. –P.555-562.
6. Arenal C. del. La política exterior de España después de Irak / C.del Arenal // Política Exterior/FRIDE/Real Instituto Elcano, Madrid. – P.73-74.
7. El Pais. –12 de marzo de 2003.
8. El Pais. –7 de marzo de 2003.
9. ABC. –12 de abril de 2003.
10. El Pais. – 04 de noviembre de 2002.
11. El Mundo. – 01 de agosto de 2002.
12. [http:// www.mae.es](http://www.mae.es)

Матлай Л. С. Ана Паласіо – глава іспанської дипломатії (2002-2004 гг.)

Стаття посвячена дослідженню діяльності Ани Паласіо, першої жінки-міністра іноземних справ Іспанії. Акцентовано увагу на сильних і слабких рисах особистості керівника дипломатичного відомства.

Ключевые слова: министр иностранных дел, дипломатическая деятельность, двусторонние встречи, переговоры, политик европейского уровня.

Matlaj L. S. Ana Palacio, head of Spanish diplomacy (2002-2004 years)

The article is devoted to the study of the activities of Ana Palacio, the first female Minister of Foreign Affairs of Spain. Attention is accented on the strong and weak features of personality of the head of the diplomatic department.

Keywords: Minister of foreign affairs, diplomacy, bilateral meetings, negotiations, European-level policies.

УДК 930.85

В. Г. Космина

УТВОРЕННЯ СЕЛАК – НОВИЙ ЕТАП В ІСТОРІЇ ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

У статті розглядається утворення Співтовариства латиноамериканських і карибських держав у контексті розвитку Латиноамериканської цивілізації та її контактів із Заходом. Показано системний незбіг в еволюції суспільства в Латинській Америці й на Заході. Утворення СЕЛАК демонструє самостійний шлях розвитку Латинської Америки.

Ключові слова: СЕЛАК, Латиноамериканська цивілізація, Захід, комунікації, системна диференціація суспільства.

Міжнародні відносини в сучасному світі трансформуються під одночасним впливом різних, часом протилежних за спрямованістю, тенденцій. Найбільш значущими тут виступають тенденції до регіональної (локальної) та світової (глобальної) інтеграції. І та й інша серйозно осмислюються на теоретичному рівні. Перша з них – передусім у рамках теорії локальних цивілізацій, творцями якої свого часу були М.Данилевський, О.Шпенглер, А.Дж.Тойнбі. Помітним внеском у її розвиток на зламі тисячоліть стали праці американського політолога С.Гантінгтона «Зіткнення цивілізацій?» (1996) та ізраїльського соціолога Ш.Ейзенштадта «Порівняння цивілізацій і множинна сучасність» (2003). В останній із них один із авторів теорії модернізації мусив визнати, що не існує єдиного сценарію модернізації за західним зразком, кожна цивілізація випрацює власну модель модернізації, пристосовуючись до загальносвітових процесів. Відбувається «глобалізація цивілізаційних традицій» і формується «множинна сучасність» («множина модернів») [1, р.519–560, 925–952].

Друга тенденція різнобічно описується відповідно до впливової сьогодні теорії глобалізації як процесу уніфікації світового розвитку [2]. Ця теорія, природно, вступає в конфлікт із теорією множинності цивілізацій. Для його логічного розв'язання здійснюються спроби якось об'єднати ці конкуруючі теорії в єдиному теоретичному дискурсі [3; 4]. Зі свого боку, Р.Робертсон, визнаючи, що глобальні й локальні тенденції переплітаються й доповнюють одні одних, проте в конкретних ситуаціях можуть прийти у зіткнення, запропонував новий термін для характеристики сучасних процесів: «глокалізація» [Див.: 5]. Це поняття відображає ту обставину, що в умовах «глобалізації» замість очікуваних злиття й уніфікації спостерігаються тяжіння до підкреслення локальних відмінностей.

Та якщо загальносвітові аспекти дилеми «глобальне/локальне» більш-менш активно дискутуються в науковій літературі, то її регіональні конкретно-історичні й теоретико-методологічні аспекти нерідко ще чекають на своїх дослідників. Одним із яскравих проявів цієї наукової проблеми виступає дослідження інтеграційного процесу в сучасній Латинській Америці та його цивілізаційного підґрунтя. Новітні тенденції у цій царині пов'язані тут з появою нового міжнародного актора – Співтовариства латиноамериканських і карибських держав (СЕЛАК, від ісп. CELAC – Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños).

Ця міжнародна (міждержавна) організація була остаточно сформована на саміті глав держав та урядів 33 країн Західної півкулі, що відбувся на початку грудня 2011 року в столиці Венесуели м. Каракасі. Екстраординарність події полягала в тому, що до нового інтеграційного об'єднання ввійшли всі держави Нового світу, крім двох – США та Канади, котрі є не тільки незрівнянно потужнішими державами (ВВП США майже втричі перевищує сукупний ВВП країн СЕЛАК), а й самі уособлюють весь процес глобалізації.

Утворення СЕЛАК є красномовною «ілюстрацією» глокалізації, але водночас указує й на помітне прискорення процесу консолідації Латиноамериканської цивілізації, що відкриває нові перспективи в її історичній еволюції. Є всі ознаки того, що Латинська Америка виходить із тіні свого могутнього північного сусіда – Сполучених Штатів Америки і в повний голос заявляє про свою політичну, економічну, соціальну, культурну окремішність і самодостатність. А, між іншим, ця цивілізаційна окремішність і самодостатність до останнього часу не для всіх була очевидною і багато хто з дослідників волів не розрізняти Західну та Латиноамериканську цивілізації (нерідко говорили про єдину християнську цивілізацію). У науковій літературі не аналізувалася в цивілізаційному ключі й проблема утворення СЕЛАК.